

Vårt datum: 2023-09-29

Ert datum: 2022-12-22

Vårt diarienummer: 21-3102/2022 Er beteckning: N2022/02413

Handläggare

Ildikó Antal Lundin och Kaj Lax

Klimat- och näringslivsdepartementet

Kn.nm@regeringskansliet.se

Kn.registrator@regeringskansliet.se

Insatser under 2024 för att vidareutveckla SGU:s arbetssätt avseende näringslivsfrämjande

SGU:s uppdrag

Sveriges geologiska undersökning (SGU) erhöi i regleringsbrevet avseende 2023 följande uppdrag från regeringen:

- SGU ska vidareutveckla arbetssätt för att systematiskt samla in och fördjupa myndighetens kunskap avseende hinder för etablering och hållbar tillväxt av företag inom myndighetens ansvarsområde enligt det arbetssätt som togs fram efter uppdrag i regleringsbrevet för 2022 (N2021/03053). Särskilt fokus ska läggas på det institutionella ramverket som påverkar sektorn.
- Myndigheten ska senast den 1 mars 2024 till Regeringskansliet (blivande Klimat- och näringslivsdepartementet) redovisa vilka insatser myndigheten har genomfört med anledning av uppdraget.
- Myndigheten ska senast den 1 oktober 2023 redovisa planerade insatser 2024. Vid förfrågan från Regeringskansliet (blivande Klimat- och näringslivsdepartementet) ska SGU även kunna redovisa förslag inom myndighetens ansvarsområden med syfte att förbättra förutsättningarna för hållbar tillväxt och företagande inom sektorn.”

Vidareutveckling av arbetssätt, planerade insatser 2024

- För att öka takten med att utse riksintressen kommer SGU att tillsätta fler resurser samt förtydliga och utveckla arbetssättet kring processen hur riksintressen utses. Som beskrivs nedan har SGU redan inlett ett effektiviseringsarbete som ytterligare kommer att bidra till snabbare hantering genom att handläggare snabbare kan genomföra utredningar. Syftet med att öka utredningstakten är att möta behoven av råvaror för energiomställningen och det ökade behovet av ett förstärkt totalförsvaret.
- För att uppfylla kraven i CRMA kommer SGU att framöver klassificera fyndigheter enligt UNFC. Enligt nuvarande förslag av CRMA kommer det finnas ett krav på medlemsländerna avseende ett nationellt prospekteringsprogram (cf Kartplan), där UNFC-klassificering ska utföras där så är relevant. Det kommer också beröra den kartläggning av historiskt utvinningsavfall som inkluderas i akten. UNFC kommer att vara grund för utpekandet av strategiska projekt och medlemsstaterna föreslås rapportera nya projekt i termer av UNFC.

- För att bättre kunna förstå och möta olika specifika utmaningar som gruv- och prospekteringsbranscherna står inför kommer SGU att genomföra insiktsarbete och -analyser. Ett av syftena med insiktsanalyserna är att få fram en prioriterad lista på områden att adressera för myndigheten samt att göra det möjligt att följa upp planerade åtgärder. Ett annat syfte är att utifrån användarnas behov utveckla de produkter och tjänster som myndigheten har inom verksamhetsområdet Hållbart nyttjande av landets mineralresurser, vilket innefattar de produkter och tjänster som riktar sig till gruv- och prospekteringsbranscherna. Av denna anledning har SGU stärkt upp med kompetens kring marknadsanalyser i en nyligen etablerad marknadsfunktion.
- För att kunna få en djupare förståelse för gruv- och prospekteringsbranschernas hinder för tillväxt och bättre kunna förse gruv- och prospekteringsbranscherna med ändamålsenliga data, geologisk information och information om deras förutsättningar kommer marknadsfunktionen även att använda genomförda insiktsanalyser som underlag för att utveckla SGU:s arbete gentemot näringslivet.
- För att kunna göra anpassade kommunikationsinsatser kommer insiktsanalyser användas som underlag för utvecklande av SGU:s kommunikation gentemot företagen och branscherna inom sektorn. Av den anledning har SGU stärkt upp med kommunikationskompetens.
- För att bistå i arbetet med att skapa förutsättningar för hållbar tillväxt och företagande inom sektorn kommer SGU arbeta med analys av vilka problem befintlig lagstiftning kan utgöra för sektorn och i möjligaste mån ge förslag på åtgärder. Först ut i det arbetet är minerallagen och tillhörande förordningar samt hur dessa samspelar med gällande EU-lagstiftning och det lagstiftningsarbete som pågår på EU-nivå. Av denna anledning har SGU stärkt upp med specifik juristkompetens.
- För att kunna öka myndighetens proaktiva kommunikationsarbete och tydliggöra myndighetens hållning i olika frågor kopplade till det näringslivsfrämjande uppdraget kommer myndigheten att arbeta fram en budskapsplattform som används som utgångspunkt i kommunikationsarbetet. I detta arbete kommer myndigheten även att arbeta för att motarbeta missuppfattningar och felaktig information i sektorn.
- För att öka Sveriges attraktionskraft och återta en ledande position som prospekteringsintressant land krävs insatser som möjliggör ett förbättrat tillhandahållande av geologisk information, utvecklade digitala tjänster och utökad service. Detta inkluderar även tillgängliggörande av arkivmaterial och information som kommit in genom prospekteringsbolagens inrapporteringskyldighet till Bergsstaten. För att kunna förse branscherna med allt tillgängligt och prospekteringsrelevant geologiskt material och analog information på ett ställe kommer SGU att koncentrera materialet till SGU:s kontor i Malå. Materialet kan även användas för forskning och utredningsarbete. SGU kommer också att påbörja arbetet med att utveckla tjänsteutbudet i Malå.
- För att skapa ytterligare intresse för det material och den information som finns vid mineralinformationskontoret i Malå kommer SGU att utveckla det kommunikations- och marknadsföringsmaterial som myndigheten har samt bredda marknadsföringsinsatserna.

- För att bredda vår löpande dialog med näringslivet har SGU också påbörjat ett arbete med att omforma och dela upp det nuvarande Gruvnäringsrådet till ett näringslivsråd för att få ett ännu bättre underlag rörande hinder för etablering och hållbar tillväxt samt ett bredare mineralforum där olika sakintressen finns representerade.

Fortsatta insatser 2024

I redovisningen av uppdraget i regleringsbrevet för 2022 (N2021/03053), *Redovisning av näringslivsfrämjande insatser inom SGU:s ansvarsområde 2022* (RR 2023:03) finns ett antal pågående arbeten som kommer att avslutas under 2024. Insatserna i sig är systematiska och resurssatta, samt leder till vidareutveckling av arbetssättet för att främja näringslivet med fokus på det institutionella ramverket. Dessa pågående insatser sammanfattas i tabell 1 tillsammans med planerade insatser för 2024. Varje insats beskrivs mer utförligt under rubriken *Beskrivning av planerade insatser*.

Utöver förändrade arbetssätt och de planerade insatserna arbetar SGU fortlöpande med det institutionella ramverket i samband med att myndigheten lämnar yttranden i ärenden som direkt eller indirekt påverkar eller kan komma att påverka ramverket. SGU:s omvärldsbevakning på området, som har såväl nationell som internationell grund, är tämligen omfattande och innefattar bland annat myndigheter, bransch, generaldirektorat på EU-nivå med mera.

Nyckeln till framgång i främjande-uppdraget är tillgång till kompetenser som förstår värdekedjan och kopplingen till Sveriges geologiska förutsättningar och snabbt förmår att analysera och kommunicera de ständiga – och ibland motstridiga – signalerna från vår omvärld, såväl nationellt som internationellt. SGU är också beroende av information från andra myndigheter för att få signaler rörande närliggande områden som inte omfattas av SGU:s instruktion, och vi har i några fall numera en bra samverkan med nyckelmyndigheter. Detta är avgörande för att kunna arbeta även med de frågor som påverkar det institutionella ramverket för mineralnäringslivet, för att på bästa sätt kunna stärka svensk konkurrenskraft.

Tabell 1. Sammanfattning av SGU:s planerade insatser 2024 inom regeringsuppdraget Näringslivsfrämjande.

Planerat arbete inom/med under 2024	Pågående	Påbörjade (planerade)	Direkt bäring på det institutionella ramverket	Indirekt bäring på det institutionella ramverket
CRMA – EU-kommissionens lagförslag till genomförandeakten för kritiska råvaror	x	x	X	X
Batteriförordningen	x		X	X
EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens (Soil Monitoring and Resilience)	x	x	X	X
Industriutsläppsdirektivet	x		X	X
United Nations Framework Classification Model (UNFC)	x			X
Efterlevnad av konfliktmineralförordningen	x	x	X	X
EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter		x		X
Riksintressen för värdefulla ämnen och mineral	x	x		X
Hållbarhetsaspekter – Intergovernmental forum on mining, minerals metals and sustainable development	x	x		X

Beskrivning av planerade insatser

CRMA – EU-kommissionens lagförslag till Europeiska kritiska råmaterialakten

Under våren 2023 har SGU i samband med Sveriges ordförandeskap i EU upprättat en organisation och avsatt betydande resurser (två heltider, samt periodvis ytterligare tre resurser) för att arbeta med EU-kommissionens förslag till akten om kritiska råvaror (CRMA), och för att lämna stöd till Regeringskansliet på EU-nivå. Detta fortsätter även under Spaniens ordförandeskap med stöd under de förhandlingar mellan kommissionen, ministerrådet och EU-parlamentet som vidtar inom kort. Resultaten kommer med all sannolikhet att påverka SGU:s verksamhet gällande främjandeuppdraget från och med 2024. Den övergripande målsättningen i förordningen är att säkerställa EU:s tillgång till säker och hållbar försörjning av kritiska och strategiska råvaror. Den syftar till att stärka de olika stegen längs med hela värdekedjan.

För att bygga upp EU:s försörjningskapacitet och säkra tillgången till råvaror, öka motståndskraften mot störningar samt öka arbetet med hållbarhet och cirkularitet föreslås en rad åtgärder i akten. För att de uppsatta målen ska vara genomförbara är det nödvändigt att det institutionella ramverket fungerar bättre än det gör i dagsläget. I CRMA finns således ett antal förslag som handlar om att underlätta ramverket, vilket kan leda till kortare tillståndsprocesser och därmed till snabbare företagsetableringar.

En exakt plan för SGU:s vidare arbete med CRMA kan inte tas fram innan aktens slutgiltiga utformning är klar, och anpassning av det svenska regelverket till förordningen vidtar. I planeringen inför 2024 tar SGU därför höjd för att genomföra nödvändigt arbete, där så behövs i samarbete med andra myndigheter och organisationer.

Batteriförordningen

SGU bistår Regeringskansliet sedan flera år tillbaka med stöd i arbetet med den så kallade batteriförordningen. För att även öka samhällets beredskap på vad utvecklingen inom batteriområdet kommer att innebära är det viktigt att de tidiga skedena i värdekedjan, det vill säga försörjningen av hållbart producerade råvaror, ingår i detta arbete. SGU samarbetar därför med framför allt andra myndigheter, till exempel Energimyndigheten, men ingår även i olika internationella nätverk, i huvudsak på nordisk nivå. SGU fortsätter även enligt regleringsbrev att utveckla samverkan med Energimyndigheten och Naturvårdsverket för främjande av en hållbar europeisk batterivärdekedja. Här ingår batterirelaterade förutsättningar och ändamålsenliga indikatorer för att följa upp och utvärdera utvecklingen av en hållbar batterivärdekedja.

EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens (Soil Monitoring and Resilience) EU-kommissionen har under sommaren 2023 lämnat ett förslag till direktiv för att övervaka och öka markhälsan inom EU. SGU har lämnat in ett första underlag för konsekvensbeskrivning av förslaget till Klimat- och näringslivsdepartementet, och bereder som bäst ett fördjupat underlag som ska vara departementet tillhanda i oktober.

Det är svårt att bedöma hur tidplanen för denna akt kommer att se ut, men SGU har beredskap för att arbeta vidare med frågan under 2024 och framåt.

Industriutsläppsdirektivet

Direktivets syfte är att med ett samordnat synsätt minska, och där så är möjligt helt eliminera, föroreningar från industriella verksamheter. En av grundförutsättningarna för direktivet är att det finns

många likartade anläggningar. Gruvnäringen har inte omfattats av detta direktiv, i huvudsak motiverat av att varje gruva till skillnad från andra industrier och branscher har unika egenskaper, det vill säga att det inte finns två helt identiska gruvor i EU. Oavsett detta pågår en process där man undersöker om gruvnäringen framöver ska omfattas av industriutsläppsdirektivet. SGU har vid behov levererat underlag och inspel i denna översyn, vars resultat skulle kunna ha en påtaglig inverkan på det institutionella ramverk som påverkar och styr mineralnäringen.

I skrivande stund förefaller det som att gruvnäringen kommer att omfattas av direktivet, och SGU har beredskap för att bistå i det fortsatta arbetet, som sannolikt påbörjas under 2024.

United Nations Framework Classification Model (UNFC)

SGU har tillsammans med de geologiska undersökningarna i Norge och Finland drivit arbetet med att ta fram en nordisk vägledning för klassificering av råvaror. Vägledningen antogs 2018 av EGRM (Expert Group for Resources Management), och kom också att upptas i ett regeringsuppdrag tillsammans med Naturvårdsverket som rapporterades 2017. Från 2018 har en medarbetare på SGU, nominerad av regeringen, varit Sveriges representant och vice ordförande i EGRM:s styrelse, the Bureau. Sedan dess har Europeiska kommissionen lyft UNFC som harmoniseringsverktyg för hushållning med resurser, och UNFC är numera en komponent i EU-finansierade samarbeten om råvaror, såsom Geological Services for Europe (GSEU), tidigare GeoERA, och andra Horizon-finansierade samarbeten.

UNFC har också varit en komponent i regeringsuppdrag till SGU, nu senast i uppdraget om att öka möjligheterna till hållbar utvinning av metaller och mineral från sekundära resurser. SGU har också bidragit till ett antal fallstudier utgående från UNFC (avseende REE, kalk och ballast), som har granskats av TAG (EGRM:s Technical Advisory Group, som säkerställer att systemet är globalt harmoniserat).

Efterlevnad av konfliktmineralförordningen

SGU utför kontroller enligt konfliktmineralförordningen. Det kan konstateras att fortfarande råder okunskap kring förordningen på en del företag och att insatser behövs för att öka kunskapen. I och med att SGU regelbundet träffar de andra myndigheter inom EU som har motsvarande ansvar fångar SGU tidigt upp signaler om eventuella behov av justeringar eller kompletteringar av förordningen.

EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter

Syftet med EU:s taxonomi är att kunna identifiera och jämföra miljömässigt hållbara investeringar genom ett gemensamt klassificeringssystem. I skrivande stund är det inte klart om gruvnäringen kommer att ingå i taxonomin eller ej, men SGU har även fortsättningsvis en löpande dialog med mineralnäringen om hur taxonomin påverkar investeringar i näringen.

Riksintressen för värdefulla ämnen eller material

Fyndigheter som innehåller värdefulla ämnen eller material kan utpekas som riksintressen av SGU. Bestämmelserna om riksintressen, som återfinns i miljöbalken, ger samhället ett värdefullt instrument i avvägningen mellan olika samhällsintressen. SGU arbetar löpande med att detaljavgrensa fyndigheter som bedöms vara av riksintresse, och ser ett behov av att se över de kriterier som i dagsläget styr utpekande och avgränsning samt färdigställande och implementering av sektorsbeskrivning. Som nämnts ovan har ett arbete med att se över kriterierna redan inletts, och kommer att fortsätta under

2024. Behovet är bland annat en följd av förändringar i omvärlden, förändringar som lett till att en ökad grad av självförsörjning är nödvändig. Detta gäller i princip samtliga metaller och mineral som finns i den svenska berggrunden. Frågor som även kan behöva beaktas i framtiden både avseende riksintressen och minerallagstiftningen i övrigt är nyttjande av sekundära resurser då framförallt inom utvinningsavfall.

Hållbarhetsaspekter – Intergovernmental forum on mining, minerals metals and sustainable development

SGU är medlemmar i Intergovernmental forum on mining, minerals metals and sustainable development (IGF). IGF sammanställer guider för stater och företag rörande best practice i gruvsektorn. SGU är drivande i Sverige för forumet, och under år 2023 har Sverige/SGU anmält intresse att ta över den europeiska platsen i den exekutiva kommittéen efter Nederländerna, som går mot slutet av sin 2-årsperiod.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Anneli Wirtén.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschef Erika Ingvald, tillförordnad enhetschef Therese Bejgarn, enhetschef Elin Jansson, jurist Caterina Carreman, enhetschef Charlotte Nilsson Kylesten samt avdelningschef Göran Risberg deltagit. Tillförordnad avdelningschef Ildikó Antal Lundin och avdelningschef Kaj Lax har varit föredragande.

Anneli Wirtén

Kaj Lax